

RECENZIJĄ

Mokomojo leidinio „Literatūros tėkmė. Vadovėlis 10 klasei“ antroji dalis yra natūrali nuosekliai pateikiamo literatūros programinio kurso tąsa, apimanti Bibliją, Renesanso bei Baroko epochas. Vadovėlio autorius Kęstutis Urba, pasitelkdamas savo ilgametę pedagoginę ir kūrybinę patirtį, metodiškai ir kompetentingai lydi dešimtokus į visuotinės ir lietuvių literatūros pasaulį, arba, kaip anksčiau pratarmėje yra palyginęs, upę, kurios tėkmę puikiai išmano, todėl valtis (vadovėlis) gali saugiai plaukti ir plukdyti.

Ši leidinio dalis išlaiko visas gerąsias ankstesnio vadovėlio ypatybes – norėtusi pagirti tinkamą struktūrą, suteikiančią įvairių galimybių mokytojui ir mokiniui pagal poreikį atrasti tiek teorinę, tiek praktinę prieigą prie leidinyje pateikiamos medžiagos, kurti ryšius tarp tekstų ir konteksto. Tai atitinka ir bendrojo mokymo programos nuostatą ugdyti svarbiausias mokinio kompetencijas bei gebėjimus.

Džiugu, kad išlaikoma nuostata skirti daug teksto suvokimo (tiek žodžiu, tiek raštu) užduočių, tiksliai ir aiškiai segmentuojant parinktus kūrinių fragmentus, susiejant juos tarpusavy. Tad mokinio gebėjimų tobulinimas – komunikuoti, ugdyti kalbinę savimonę – išlieka tarp regimų prioritetų.

Svarbu, kad vadovėlyje pateikiama ne tik informacija, bet ir galimybė apmąstyti, kodėl tokios žinios, sąsajos, tekstai ir kontekstai svarbūs pasauliui, Lietuvai, ir, kas svarbiausia, pačiam mokiniui. Šiame amžiaus tarpsnyje skaitytojui prasminiai klausimai yra itin reikšmingi, ir vadovėlio autoriaus pastanga pateikti medžiagą ne kaip kategorišką teiginį, o kaip apmąstytiną dalyką (pvz., „Kodėl reikia šį tą išmanyti apie Bibliją?“), liudija pagarbą tiek literatūros objektui, tiek subjektui (šiuo atveju – mokiniui), kuris tą literatūros reiškinių apmąsto. Taip gali būti atrandamas savasis atsakymas, savoji tapatybė, kai mokinyss ne tik ugdomas, bet ir pats ugdomi savąsias kompetencijas.

Atkreiptinas dėmesys ir į struktūriškai darnią, tvirtą sąsają tarp pagrindinių aptariamos epochos autorių kūrinių ir jų „sušiuolaikinimo“, pasitelkiant ataidinčią nebe tokių tolimų laikų kūrybą (pavyzdžiui, bibliniai tekstai ir jų interpretacijos prie mokinio gali priartėti ne tik per Bairono „Kainą“, bet ir kiek mažiau žinomos, bet ne mažiau puikios kūrėjos Sonjos Harnet kūrybą).

Subtiliai įvedamos ir literatūros sąvokos, terminija, kurių mokiniui reikia ir reikės analizuojant kūrinius, rašant įvairaus tipo rašinius (pavyzdžiui, formuluotė „Brazdžionis – aliteracijų meistras“ gali įsiminti daug labiau nei žodyninis termino apibrėžimas). Pilietiškumo kompetencijai ugdyti papildomos erdvės gali suteikti įvesta „lituanikos“ sąvoka, leidžianti plačiau suvokti lietuvių ir nelietuvių kalba su mūsų kraštu susietus kūrinius.

Norėję atkreipti dėmesį ir į vadovėlyje pateikiamus kontekstus, suteikiančius mokiniui (o gal ir mokytojui tuo pačiu) praplėsti akiratį, integruoti kitas mokslo sritis – istorijos suvokimas, peržengiantis europocentristinę žiūrą (žinia, kad Renesansas kaip reiškinys egzistavo ne tik Senajame žemyne, bet ir Azijoje), galimybė pačiam atrasti santykį tarp vertimų ir originalaus kūrinio (Šekspyro sonetas) ir panašiai.

Skaidri vadovėlio struktūra suteikia galimybę sklandžiai nuo teorinės medžiagos pereiti prie praktinio teksto nagrinėjimo, pasitelkiant įvairaus tipo metodologines užduotis, diferencijuoti darbą, pakartoti visą skyrių (ar dalį jo) pagal poreikius.

Tad galima patvirtinti, kad antrojoje vadovėlio dalyje (taip pat kaip ir pirmojoje) pateikiama medžiaga tinkamai susisteminta, atitinkanti atnaujintos bendrosios programos gaires, suteikianti daug galimybių mokiniui ir mokytojui. Rekomenduoju kuo greičiau išleisti ir leisti šiam leidiniui (valčiai) plaukti ir plukdyti.

Pagarbiai

Antanas Šimkus

Vilniaus Žirmūnų gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas